

Rókatárgy és méhdongás

mottó: „Michael often goes missing”

Semmi bizonyosság. Semmi egyértelműség. Csak a kiállított schmuckokba és fényképekbe kódolt jelentések kontextuális pluralitásának poliszémiája, az egymáshoz kapcsolható, egymásba kapcsolódó valenciák potenciális szabad vegyértékeinek *szunyogzenéje* hallik.

Micsoda? Miket beszél ez?

Na jó, akkor megismétlem: a kiállított schmuckokba és fényképekbe kódolt jelentések kontextuális pluralitásának poliszémiája, egymáshoz kapcsolódó konnotációs valenciák szabad vegyértékeinek *méhdongása*, alig hallhatóan.

Sűrű szavak, de nem őrült beszéd. Van benne rendszer. Persze mondhatnánk ekképpen is:

*„A világot láthatám.
Egy nagy arc volt végtelen,
Rajta millió szemek;
Mind oly ékes oly remek, ...
Hogy beszédem képtelen
Méhdongás, szunyogzene
Elbeszélni, amit láttam”*

Semmi sem áll távolabb tőlem (tekintsük e megfogalmazást a helyzet teatralitásából fakadó *retorikai amplifikációnak*), mint ama skolasztikus illúzió elfogadása, miszerint a *lector* megengedheti magának, hogy csupán a befejezett tevékenységre koncentráljon, vagyis *opus operatum*ként, lezárt alkotásként tekintsen a műre, és ezáltal mellőzze az alkotói praxisfolyamat összetett logikájának figyelembe vételét. E tekintetben – kivételesen – osztom mesterem, *Michel* Bourdieu álláspontját, aki a „*Tudomány tudománya és reflexivitás*” című utolsó könyvében, mely egyfajta spirituális végrendeletként is fölfogható, amellel érvel, hogy a művészeti mező(k) elemzésekor nem hagyható figyelmen kívül a *modus operandi*, vagyis az alkotói folyamat társadalmilag kondicionált habituális összetevője.

Eszem ágában sincs persze (arról nem is szólva, hogy nincs meg az ehhez szükséges fölkészültségem és tájékozottságom sem), hogy az ékszertervező és a fotóművész habituális kondicionáltságának elemzésére vállalkozzak, noha a jelen helyzetben mindez csábító opció lehetne. Miképpen arra sem érzek kellő elhivatottságot, bár egy szociológustól, aki a művészetet olykor tárgyának tekinti, ez talán elvárható lenne, hogy az egymásba hatoló képzőművészeti szcena, design-szcena és ékszer-szcena kényes dinamikájáról elmélkedjek. Mindazonáltal rendelkezem azzal az *intellektuális szenvedéllyel*, amely arra késztet, hogy szabadjára engedjem kritikai libidómat (mely, el kell ismernem, nem mentes bizonyos ödipális elemektől), és mesteremet kiegészítve megjegyezzem: ha a műalkotás (társadalmi) beágyazottságáról szeretnénk érvényes állításokat tenni, nem elegendő, ha csupán a „mező” struktúráját és az alkotói folyamat során érvényesülő, habituálisan kondicionált praxist

vesszük figyelembe, hanem kívánatos az értelmező-befogadó tevékenységre is tekintettel lennünk.

És itt térhetünk vissza a schmuckokba és fényképekbe kódolt jelentések kontextuális pluralitásához – mely az itt kiállított alkotások sajátja. Másképpen, vagyis az ifjabb Polányi fivér terminus-technicusaival fogalmazva, a lector számára kétségtelenül jó kiindulópontot jelenthet, ha rendelkezik a *keresésre bízató fokális tudással*, mely egyértelművé teszi, hogy nemes anyag van elrejtve a nem nemes anyagok közé, hogy a schmuck a férfilelek stációira reflektál, hogy a párnacsücsök az álmok világába röpit, hogy a betűk alkalmas eszközei a diszkurzív játszadozásnak, hogy társunkban saját magunkat pillanthatjuk meg, és hogy családi életmeséink önmagunkban inkorporálódnak. Mindazonáltal Orsolya, Mária, Krisztina, Kolos, Kinga és Fanni műveit egyedivé és rendkívülivé teszi, hogy külön-külön is túllépnek a fokális tudás explicite kimondott egyértelműségén. Emellett együttesen, egymásra reflektálva, egymást újrakontextualizálva képesek arra is, hogy hozzáférhetővé tegyék az intuíciókon és sejtéseken alapuló *hallgatólagos tudás* birodalmát. E birodalomban pedig nemcsak a mélylélek tudattalan világa, hanem – Pierre Foucault fogalmával élve – a mikropolitikainak tekinthető hatalmi dimenziók és az ellenállás világa is fölsejlik előttünk.

Lehet persze, hogy túl messzire szaladtam. Lehet, hogy az élet sokkal egyszerűbb. Lehet, hogy akkor járunk el a legbölcsebben, ha nem dekonstruálunk, ha nem lihegjük túl a schmuckokba és fényképekbe kódolt jelentések kontextuális pluralitásának méhdongását, hanem – egy szőlőkacsnyi szempillavakkanás idejére – elképzeljük Kékszakállút, amint a hetedik ajtót elállva, rókacsókot imitálva, imígyen szól:

*„Ha nincs az én Lilim vélem:
Mi nékem a világ?
Sokszor magamban képzelem,
Hogy az halál kivág.
Az élet édessége mi?
Mit érsz öröm? ha nincs Lili?”*

Ponton Galéria, 2014. október 4.

Hadas Miklós